

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 226/2023-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti obchodnej spoločnosti **Poľnohospodárska Pôda s. r. o.**, IČO 44 138 369, Sibírska 55, Bratislava, zastúpenej AK LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Konečný, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9Cdo 278/2021 z 31. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 12. septembra 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a vrátiť vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, priznať jej finančné zadosťučinenie 9428,64 eur a trovy konania pred ústavným súdom.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Nitra (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9C 122/2016 bol vydaný rozsudok zo 7. mája 2019, ktorým bola zamietnutá žaloba sťažovateľky o určenie jej vlastníckeho práva k nehnuteľnosti ku dňu jej vyvlastnenia na účely výplaty náhrady za vyvlastnenie zloženej do úschovy. Z jeho odôvodnenia vyplýva, že sťažovateľka a žalovaný (██████████, pozn.) uzavreli 17. júna 2015 kúpnu zmluvu, ktorej vklad bol povolený rozhodnutím správneho orgánu. Rozhodnutie o povolení vkladu bolo právoplatne zrušené po vyhovení protestu prokurátora. Rozhodnutie o zrušení povoloacieho rozhodnutia bolo potvrdené v odvolacom konaní a jeho zákonnosť bola preskúmaná aj správnym

súdom prvého stupňa. Okresný súd vzal okrem iného do úvahy, že správny orgán bol povinný pri povoľovaní vkladu spornej kúpnej zmluvy prihliadnuť k *ex lege* vzniku predkupného práva štátu, čo síce nespôsobuje neplatnosť kúpnej zmluvy, ale bráni jej realizácii z dôvodu dodatočnej právnej nemožnosti plnenia dohodnutého v kúpnej zmluve, teda plnenie sa po vzniku záväzku stalo nemožným, čo malo za následok zánik záväzku žalovaného podľa § 575 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Prípadnú tým spôsobenú škodu či bezdôvodné obohatenie v konaní sťažovateľka od žalovaného nepožadovala. Okresný súd ďalej uviedol, že záväzok zo spornej zmluvy zanikol pred rozhodnutím správneho orgánu o povolení jej vkladu, sťažovateľka teda nemohla nadobudnúť vlastnícke právo a nemôže byť ani vlastníkom ku dňu vyvlastnenia.

4. Sťažovateľka podala odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 9Co/114/2020 zo 6. mája 2021 tak, že napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Krajský súd svoj rozsudok odôvodnil tým, že nebola splnená ani podmienka prípustnosti určovacej žaloby, pretože deklaratórne určovanie vlastníctva do minulosti (ku dňu vyvlastnenia) nie je spôsobilé založiť naliehavý právny záujem na takom určení. Určovacou žalobou totiž môže byť určená len existencia práva alebo právneho vzťahu existujúceho ku dňu vyhlásenia rozhodnutia, a nie určenie práva za dobú minulosť. Keďže naliehavý právny záujem podľa názoru krajského súdu na požadovanom určení nebol, nebol dôvod zaoberať sa ani ďalšími dôvodmi zamietnutia žaloby v podanom odvolaní, pretože na výsledok odvolacieho konania by nemali žiaden vplyv.

5. Sťažovateľka podala proti tomuto rozsudku dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 420 ods. 1 písm. a) CSP a navrhla aj odklad právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu. Porušenie práva na spravodlivý proces sťažovateľka vzhľadla v nedostatku riadneho odôvodnenia, pretože záver súdu o nedostatku naliehavého právneho záujmu považovala za arbitrárny, odôvodnený všeobecne bez skutkovej spojitosti s jej kauzou. Sťažovateľka dôvodila, že na požadovanom určení jej práva do minulosti je naliehavý právny záujem pre účely vyplatenia do úschovy súdu zloženej náhrady za vyvlastnenie. Za nesprávne právne posúdenie sťažovateľka označila s poukazom na rozhodnutia č. k. 2Cdo/184/2015 a č. k. 1Sžr/15/2012 to, že krajský súd stotožnil vecno-právne a obligačno-právne účinky spornej kúpnej zmluvy. Nepovolenie vkladu kúpnej zmluvy znamená, že nenastali jej vecno-právne účinky, vlastnícke právo v prospech sťažovateľky nebolo zapísane do katastra. To však nebráni súdu skúmať, či nenastali obligačné účinky, pretože podľa sťažovateľky neexistoval žiaden hmotnoprávny dôvod neplatnosti kúpnej zmluvy. Žalovaný sa vo svojom vyjadrení v dovolacom konaní explicitne vyjadril, že sa nebráni vrátiť sťažovateľke sumu, ktorú od nej prevzal v čase, keď sťažovateľka pochybným spôsobom skupovala pozemky od pôvodných vlastníkov.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením č. k. 9Cdo 278/2021 z 31. mája 2022 odmietol dovolanie sťažovateľky ako procesne neprípustné, pretože tvrdený nedostatok dôvodov dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu nezistil. Poukázal na to, že krajský súd si splnil oznamovaciu povinnosť o zmene právneho posúdenia naliehavého právneho záujmu podľa § 382 CSP, vytvoril sťažovateľke priestor na argumentáciu a táto ho aj využila. K existencii naliehavého právneho záujmu v podstatnom uviedol, že v konaní o určovacej žalobe sa určuje, či tu právo je, ale nie či tu právo bolo. V danom prípade účelom požadovaného určenia nebola zmena osoby zapísanej ako vlastníč nehnuteľností v katastri, ale vyplatenie zloženej náhrady za vyvlastnenie. Poukázal v tejto súvislosti na to, že žaloba o plnenie má prednosť pred žalobou o určenie, preto nejde o prípad

prípustnosti určovacej žaloby ako prostriedku ochrany už porušeného práva. Nesleduje sa zosúladienie zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom – zápis vlastníckeho práva sťažovateľky. Zrejme formulačné pochybenie uvedené v bode 22 rozsudku krajského súdu vyhodnotil so zreteľom na celý obsah odôvodnenia ako vadu, ktorá nevyvoláva pochybnosti o celkovom obsahu rozsudku krajského súdu.

K dovolacej námietke nesprávneho právneho posúdenia položenej právnej otázky najvyšší súd uviedol, že ju nepovažuje za právnu otázku, od vyriešenia ktorej reálne záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie krajského súdu, pretože bolo založené na nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. K tomu najvyšší súd opätovne zaujal stanovisko, že vyplatenia náhrady za vyvlastnenie sa môže sťažovateľka domáhať žalobou na plnenie, kde by sa ako otázka predbežná posudzovala otázka vlastníckeho práva.

II.

Sťažostná argumentácia

7. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou popísala priebeh napadnutého konania a formulovala svoje výhrady k rozsudku krajského súdu, ktorý však v petite svojej sťažnosti nenapáda, preto túto časť argumentácie ústavný súd vyhodnotil len ako súčasť sťažostnej argumentácie. Petitom sťažnosti bolo ako predmet prieskumu ústavného súdu vymedzené uznesenie najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania.

8. Vo vzťahu k tomuto uzneseniu sťažovateľka najmä namieta, že na svoju skutkovú a právnu argumentáciu nedostala dostatočné odpovede, ale len formálne a všeobecné konštatovania najvyššieho súdu. Sťažovateľka poukázala na to, že nevlastní pozemok, nebola jej vyplatená náhrada (tá je v úschove Okresného súdu Nitra), podľa názoru najvyššieho súdu nemá naliehavý právny záujem na určení a nemôže podať ani žalobu o plnenie (náhrada bola vyplatená do úschovy, čiže došlo k splneniu dlhu). Okresný súd už v inom konaní finančné prostriedky nevydal, lebo neskončili súdne konania o určení vlastníckeho práva. Na podporu tejto argumentácie sťažovateľka predložila rozhodnutie okresného súdu o zamietnutí jej žiadosti o vydanie náhrady, ktorá bola medzitým podaná v obdobnej úschovnej veci.

9. K dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia sťažovateľka namieta, že ani jedno z rozhodnutí citovaných najvyšším súdom nevychádzalo z porovnateľného skutkového stavu. Podľa jej názoru už z podstaty veci vyplýva, že ak súd z dôvodu nesprávneho posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu nemôže pristúpiť k meritórnemu rozhodovaniu, tak je aj realizácia procesných oprávnení sťažovateľky smerom k meritu veci znemožnená. Prvostupňový súd nedostatok naliehavého právneho záujmu odôvodnil i tou skutočnosťou, že sťažovateľka nemohla nadobudnúť vlastnícke právo z dôvodu vzniku predkupného práva pred rozhodnutím o vklade, s čím sa stotožnil i krajský súd. Tým boli podľa názoru sťažovateľky určené mantinely, ako vymedziť dovolaciu otázku, keďže došlo k stotožneniu vecno-právnych a záväzkovo-právnych účinkov kúpnej zmluvy. Sťažovateľka je toho názoru, že zodpovedanie tejto otázky je podstatné pre rozhodnutie vo veci aj vzhľadom na to, že otázka naliehavého právneho záujmu nebola zodpovedaná správne. Preto požaduje, aby ústavný súd zrušením napadnutého uznesenia umožnil nápravu uvedených nedostatkov.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

10. Podstatou sťažnosti je arbitrárnosť záverov najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania, ako aj nesprávne právne posúdenie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vlastníctva a možnosti skúmania existencie obligačných účinkov spornej neplatnej kúpnej zmluvy, ktoré by zakladalo prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP.

11. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010). Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie.

12. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane pripomína (napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 159/08, IV. ÚS 596/2012, III. ÚS 365/2017), že otázku, kedy je prípustné dovolanie, rieši zákon, t. j. ide o otázku zákonnosti, a preto posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa v prípade. Ústavný súd akceptuje, že otázka posúdenia, či sú splnené zákonné podmienky prípustnosti dovolania, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017).

13. Vychádzajúc z citovanej judikatúry, v zmysle ktorej posudzovanie splnenia podmienok dovolacieho konania je v zásade vo výlučnej právomoci najvyššieho súdu a, zohľadňujúc argumentáciu sťažovateľky v jej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, sa úloha ústavného súdu v posudzovanej veci obmedzuje na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným, a teda ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je totiž právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné (ťažiskové) otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (porov. právnu vetu nálezu III. ÚS 260/07; ďalej napr. aj II. ÚS 439/2016).

14. K meritu veci, a teda posudzovaniu naliehavého právneho záujmu sa ústavný súd vyjadril v skutkovo a právne obdobných veciach sťažovateľky v konania vedených pod sp. zn. II. ÚS 158/2023 a II. ÚS 135/2023 takto:

«Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu sa podľa názoru ústavného súdu zaoberá vecným posúdením namietanej vady zmätočnosti a posúdením dostatočnosti dôvodov obsiahnutých v rozhodnutí odvolacieho súdu. Ústavný súd sa úplne nestotožňuje s právnymi názormi krajského súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na podanej žalobe v znení po pripustení zmeny petitu, avšak plne sa stotožňuje so záverom o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej. Uvedené ale nemá vplyv na právo sťažovateľa na spravodlivý proces, a teda

záver najvyššieho súdu o nenaplnení vady konania podľa § 420 písm. f) CSP je udržateľný... Za dostatočne a presvedčivo odôvodnený považuje ústavný súd rovnako záver najvyššieho súdu v kontexte namietaného dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Conditio sine qua non prípustnosti dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia podľa § 421 ods. 1 CSP je existencia právnej otázky, od ktorej vyriešenia bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu závislé. Posúdeniu sťažovateľom formulovanej zásadnej právnej otázky, ktorú mal krajský súd zodpovedať nesprávne („či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitimáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“), najvyšším súdom ako iracionálnej nemožno nič vytknúť. Najvyšší súd vyčerpávajúco odôvodnil aj ustálenosť svojej judikatúry k otázke naliehavého právneho záujmu.» (II. ÚS 158/2023). Ústavný súd nemá dôvod sa od uvedených právnych názorov odkloniť ani v tejto veci sťažovateľky, pretože skutkové a právne okolnosti jej veci to neodôvodňujú.

15. Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd považuje za zrozumiteľné a dostatočné. Nezistil taký exces najvyššieho súdu pri posudzovaní prípustnosti dovolania sťažovateľky, ktorý by ho oprávňoval do napadnutého uznesenia zasahovať. Preto dospel k záveru, že sťažovateľkou uplatnené námietky nesignalizujú takú priamu príčinnú súvislosť s možným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol vysloviť ich porušenie. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

16. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. apríla 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu